

En gij, geliefde Christenen....

Het kan in deze dagen, nu het gesprek over al of niet hereenigen niet van de lucht is, zijn nut hebben de dingen eens concreet te maken. Want het ontbreekt in de concrete voorstellen om tot hereeniging te komen niet alleen aan de noodige discretie, maar ook aan de noodige concrete.

De hereeniging wordt gezocht per formule; formule nummer zooveel wat betreft het dogmatische; formule nummer zooveel wat betreft het kerkrechtelijke; formule nummer zooveel wat betreft het ethische conflict.

En zooals het vóór de vrijmaking was zoo is het nu: elke nieuwe formule doet de verwarring der geesten slechts toenemen en vervaagt de concrete situatie. Reeds daarom zijn al die formulietjes — meestal niet meer dan een allerindividueelste expressie van de aller-individueelste emotie — ook onzedelijk. En misschien kleefdt dit gebrek aan geen der formules zóózeer als aan die waarin men de zedelijke schuld onder den schijn van die te belijden gaat begraven. Want er is niets zóó onzedelijk als bij de belijdenis van persoonlijke schuld te vluchten in een passe-partout.

We hebben in de laatste jaren proeven genoeg van deze algemeenen beleefd. De eene duitse kerk na de andere, de eene duitse gemeenschap voor en de andere na heeft het boetekleed aangetrokken en zich schuldig verklaard aan „alles“, tot aan de miljoenenmoord op de Joden toe.

Maar er is nog nooit één individuele duitser geweest om het even of hij Hjelmar Schacht of Meijer heet, die voor eenig tribunaal zich heeft schuldig verklaard. Ze hebben allemaal gezegd, als ze individueel voor concrete misdaden ter verantwoording worden geroepen: „es ist nicht wahr“ of „Befehl war Befehl“. En het zou zonde voor God zijn dit spel der onwaarsachtigheid te gaan spelen in de Kerk.

Het spel is oud.

Want Jan en alleman is in de kerk wel bereid te belijden, dat een mensch maar een mensch is, maar indien ergens, dan blijkt in haar midden, hoe moeilijk het is in geval van concrete zonde iemand tot een concreet schuldbelijden te brengen. Het trekken van een logische conclusie gaat nog wel. Uit de Praemissen: „alle menschen zijn zondaren“ en „ik ben een mensch“ wil elk stug verstand nog wel de conclusie trekken: „ik ben een zondaar“. Maar het is er ver vandaan, dat dit logisch vermogen een kenmerk zijn zou van een gebroken hart en een verslagen geest. Wie niet verder komt „belijdt“ wel „schuld“, maar gaat rustig te zondigen verder. De Genestet heeft het al afgekeken bij zijn catechisantjes:

„Jan, die zich aanstonds in de les een zondaar zal verklaren, trekt thans, groot zondaar als hij is, zijn zusje bij de haren.“

Maar stelt U zich nu eens voor, dat we zóó per algemeene passe-partout-formulier-variëschuldbelijden „hereenigd“ worden en een van de in het verleden als kwade herder openbaar geworden „broeders“ in de „hereenigde kerk“ zal bevestigd worden in het ambt, zonder ooit één woord van persoonlijk schuldbelijden gesproken te hebben.....

Dan wordt het formulier gelezen en de gemeente wordt aldus vermaand: „En gijlieden ook, geliefde christenen, ontvangt dezen Uw dienaar in den HEERE met alle blijdschap en houdt de zondanigen in groote waarde..... Laat U liefelijk en aangenaam zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, die het goede verkondigen“.

En bij de bevestiging der ouderlingen: „Aan de andere zijde, geliefde christenen, ontvangt deze mannen als dienstknechten Gods. Wilt de ouderlingen, die wel regeeren, dubbele eer waardig achten“.....

Onlangs is op een kerkeraadsvergadering de vraag gesteld of dat na een schuldbelijden à la passe-partout wel kan in Gods Huis. En als het gebeurde, wat er dan gebeurde?

En het antwoord kwam óók: „dan pleisteren we een graf.....“

D. E. C.

H. N. Ridderbos en dr. G. M. den Hartogh ook. En een Stem zegt: eerlijk duurt het langst.

We kunnen niet breed uitmeten, en voelen er ook niets voor. Maar onze lezers moeten weten, dat chaos chaos maakt. Daarom enkele aanhalingen.

Eerst het nadere terugkrabbelen van den zeer opvallenden Oosterbeekenaar, met wien ds B. A. Bos biddend in zee gegaan is: ds Toornvliet. Zeker, zeker, nog steeds heeft Toornvliet het woordenboek der sappige gezegden bij de hand, en nog steeds doet hij zijn best in de door ons voorspelde nieuwe anti-K.S.-campagne. Maar op 't fijne puntje? Wel, hij verloochent Oosterbeek thans schriftelijk. Hoor maar:

En, laat ik eerlijk zijn. Sommige conclusies zijn ook op een zeer onduidelijke wijze geformuleerd, als ik bijvoorbeeld conclusie 3 lees, kan ik deze zonder meer niet onderschrijven. In concl. 3 lezen wij: „dat, ofschoon de „Gereformeerde Kerken“ in 1912 met hun leerbeslissingen inzake het genadeverbond bepaalde eenzijdigheden hebben willen afwijzen, daarmede ook positieve uitspra-

Hoe krachtig ook verdedigd, werd deze mening te Oosterbeek niet overgenomen en staat zij niet in de conclusies. Zij is met alle kracht bestreden, en naar mijn gedachten in strijd met de waarheid.

Wat wil ds Bos ons nu eigenlijk nog verder van Oosterbeek vertellen? Of een ander uit den kring? 't Heele geval ligt immers al lang uiteengeslagen? De Bos zegt: 't staat er. De Volten: 't staat er niet. Wat heeft men aan zulke handtekeningen? Intusschen verklaart deze ondertekenaar van Oosterbeek, dat men ter synode bij de verdediging van de uitspraken Greijdanus wou treffen; men dicht ook hem het fantasie-stukje van een „uitwendige“ verbondsbeschouwing toe (weet u al, wat „inwendig“ en wat „uitwendig“ Oosterbeek is?)

Lees getrouwelijk:

Het ging bij de leeruitspraken om afwijzing van meningen als van ds de Wolff en bij de verdediging er van om afwijzing van meningen als van Prof. Greijdanus, die in zijn gravamen een uitwendige verbondsbeschouwing voorstond.

Goed onthouden: 't ging tegen Greijdanus; men geeft dus toe, dat men de leerlingen wou dwingen den leermeester te verloochenen.

Maar ds Volten redt zich uit de klacht van historieverkrachting met een beeld! Alsof er geen brief — K. Schilder — aan de synode was, die (niet op ZIJN standpunt, doch op dat DER SYNODE) aanwees dat de binding te eng was en dat „te wederbaren“ minstens erbij moest staan (wat men weigerde), en alsof er geen geval Grosheide-cand. Schilder was, waarin uitdrukkelijk werd vastgesteld: naar die onderstelling bij „de“ sacramentstoediening IS er al geloof (want anders kan 't niet versterkt worden), zegt ds Volten, Oosterbeekenaar, tegen alle rede in:

Heel het practisch beleid der Synode heeft het futurum toegelaten. Ik gebruikte ter conferentie zelf daartoe het beeld van de losse veters: er is een gebod, dat niemand de kamer mag binnen komen, die ongekled is. Nu komen er echter mensen, die alleen hun veters los hebben hangen. Worden zij daarom buitengesloten? Neen, daar valt men niet over; zij worden toegelaten; zo was de bedoeling van het verbod niet. In gelijke zin heeft de Synode het futurum niet veroordeeld.

Eerst een gekloofde haar (beeld Ridderbos); nu de losse veters (beeld Volten). Knappe heeren, maar ze jokken: het boek van ds H. J. Schilder legt de bewijzen op tafel. Men mocht niets leeren dat niet ten volle overeenkwam met: reeds wedergeboren.

Ja, maar, alzo suggereert ds Volten, ja, maar, was dat zaakje van cand. Schilder niet eigenlijk 'n familiezaakje? Deze kerk-hereniger (!) komt ineens met 'n splinternieuwe proeve van kerkgeschiedenisbeschrijving voor den dag (gevoelig antwoord op het volkomen zakelijke boek van ds H. J. Schilder):

Nooit had ik mij in Groningen b.v. aan het „reeds wedergeboren“ geboden gevoeld. Voorts werd hier tegen ingebracht, dat de vrijmaking zelf praematuur was, dat zij — het werd voor de zoveelste maal gezegd — uitbrak op het conflict met Professor Schilder, en zelfs Candidaat Schilder ophield zich te schikken op hetzelfde moment, dat zijn oom werd afgezet. (Donderdag 3 Augustus '44 werd Prof. Schilder afgezet, Zondag 6 Augustus maakte Cand. Schilder zich vrij met de kerk van Bergschenhoek en beklom hij daar het preekgestoelte; zie zijn witboek, blz. 246). Als de vrijmaking was uitgebleven, was het met het punt in kwestie van zelf in orde gekomen.

Prachtige nonsens: „ik had me nooit gebonden GEVOELD“. Nu, nu, maar 't was toch zoo, alleen maar, ook deze leeraar saboteerde de besluiten, die een candidaat serieus nam. Als de Voltens zwijgen, gaan de kandidaten spreken. En dan die insinuatie over Bergschenhoek. Alsof de datums van examens en van eerlijk antwoord op een opgelegde binding van een familielid afhingen, en niet van die opgezweepte synode, die tegen alle waarschuwingen in haar niet-bestaand gezigt liet gelden, en de kerk terroriseerde met vergulzing der kerkenordening. Alsof iemand anders dan de commissie-Grosheide de datums van haar vergaderingen-sonder-getuigen met kandidaten koos. En is de heer Volten helemaal vergeten het officiële advies van dr Ridderbos in commissie nummer zóóveel (den Hartogh ook erbij, meen ik) om dan toch het kerkverband te verbreken? Moet hij niet liever ons bedanken, dat wij dit advies niet opgevolgd hebben, maar hebben geduld geëffend langer dan De Cock?

Ds Volten vertelt verder over de hersengymnastische proeven, die de synodocratische Oosterbeekenaars daar ten beste gaven. Zoo b.v. wordt kalmweg beweerd, dat „te wederbaren“ „niet afgewezen was“. Welja. En dan moet men weten, dat er stond „wedergeboren“, en dat niemand iets leeren mocht dat niet heeltemaal daarmede in overeenstemming was! Ze mogen in Enschede dus ds Volten's vertrek naar Londen zoowel geschied als nog te geschieden noemen?

We krijgen ook nog een „toelichting“ op Oosterbeek (zoo de ouden zongen.....). Hoor toe:

Er staat daar immers, dat een ieder uit de officiële stukken terecht tot de conclusie kon komen enz. Het was mogelijk, dat ieder uit die stukken terecht daartoe kwam. In die officiële stukken lag voor ieder terecht aanleiding, om er toe te komen. Maar dat houde niet in, dat hij er ook toe moest komen. Ik zelf nu heb met name tot het laatste ogenblik toe er op gestaan, dat ook

in de uitspraak van Oosterbeek zou worden opgenomen, hoe een ieder uit anderen hoofde evenzeer tot de conclusie kon komen, dat er niet te eng gebonden was. (Ds Volten vocht dus voor de voorstelling van een synode met Janus-kop; laat ons dat onthouden, K. S.) Men vond dat echter niet nodig. Zelfs de broeders, met wie ik het volkomen eens was, meenden, dat deze gedachte voldoende in conclusie VI tot haar recht kwam. Onder het voorbehoud dan ook in de pers duidelijk te mogen maken, hoe conclusie VI moet worden opgevat, en waarin haar eenzijdigheid bestaat, gaf ik ter wille van de hereeniging — om op dit punt in Oosterbeek geen breuk te forceeren — toe.

Dat beteekent dus doodkalm: het staater wel, maar u moet dat OPVATTEN, als stond het er niet. Ik begrijp er alleen dit van: of ds Volten raast, of alle sprekers, die nog over Oosterbeek redevoeringen afsteken, houden zich en ons zoet met dwaasheden: conclusies, die ge moet „opvatten“ volkomen naar het tegendeel van den tekst. Men concludeert: te eng gebonden. Maar men biecht: de ondertekenaars van ginds zeiden elkaar: er staat elders duidelijk genoeg: niet te eng gebonden. Ds Bos: wie verloochent u? Hoe is zulk geklets mogelijk? Wat beteekent nu bij deze lieden het woord „terecht“? „Terecht“ beteekent hier blijkbaar hetzelfde als: „ten onrechte“. Als ik zeg: „TERECHT kan ieder uit de Schrift tot de conclusie komen, dat die en die uitspraak der belijdenis juist is“, dan beteekent dat bij dezen woordenacrobaat: niet, dat ge er toe moet komen. Geef ons alstublieft andere redders van het vaderland, ds Bos. En houd op met de malligheid. 't Geval is al stuk gemaakt niet door een of anderen Klaas, doch door de Oosterbeekenaars. Ze ondertekenen: $2 \times 2 = 7$. En dan „lichten ze toe“: maar dat betéekent $2 \times 2 = 0$. En dacht ge nu, dat 80 pct. nog iets van uw conclusies gelooft? Of 20 pct.? We vragen 't niet voor niets, want u mede-ondertekenaar, zegt hij, verwacht, dat ge die fraaie toelichting zult doorgeven! 't Staat er heusch. Hij in Londen. En gij in den polder opgescheept met zoo'n eervolle opdracht. We benijden u niet.

En dat praat dan van „misverstanden uit den weg ruimen“. Maar ze groeien hier als cactussen op Sicilië en in Californië en Rhodos.

Nee, niet uit „bepaalde“ officiële stukken, zooals ds Volten kermt, doch uit de besluiten (niets te leeren dat niet heeltemaal in overeenstemming was enz., zie stukken Grosheide en toelichting Ridderbos, en vooral de besluiten zelf) blijkt, dat er niet „te eng“, doch VALSCH gebonden was.

Bind maar raak, maar dan aan waarheden, niet aan onzin. Ondanks ds Bos' booze woorden tegen mij, constateer ik, dat óók ds Volten bevestigt wat ik schreef: men stuurt zakelijk aan op de onzedelijke vervangingsformule, en sluit nóg uit, wie destijds een synodebesluit plus de belijdenis ernstig namen. Hoor maar:

Duizenden en duizenden hebben deze binding nooit gekend, en ik ook niet (pleit niet voor uw meeleven. K. S.). Maar als er zijn, die, leidend op bepaalde officiële stukken, zich wel aan het „reeds wedergeboren“ gebonden voelden — met uitsluiting van het „te wederbaren“, laten wij dan zeggen, dat dat juist door die bepaalde officiële stukken mogelijk is geweest. En als er op grond van die binding weringen en schorsingen zouden hebben plaats gevonden, dan zijn ze ten onrechte geschild.

We verzuchten met dien elders bedoelden Oosterbeekenaar: 't is me een rommeltje. Dat lijkt me schooner qualificatie dan 't versje, waar ds Volten mee besluit:

„Wij bidden bevend dit alleen
Wat duizend ons hart bezint.
Maak Gij de duizenden tot één.
Ut omnes, omnes unum sint.“

We hebben ds Volten eens aan een tafel van 'n studentenconferentie hooren zeggen ('t ging over een terugkeer der studenten tot „calvinisme“): ik ben vandaag niet gerevaccineerd (vacca = koe) doch gerecalviseerd (kalf is 'n jong van een koe).

Nu, óók in dien zin laten we ons door ds Volten niet „rekalviniseren“. We zijn alleen maar blij, dat we onze menschen kunnen laten zien, wateen handteekening vlak voor gebeden en dankzeggingen waard is. En wat 'n „conclusie“ waard is.

K. S.

(P.S. Dit artikel was bestemd voor het vorige nummer, maar bleef toen liggen. K. S.)

De chaos verbreedt zich

Merkwaardige weken. Dr H. N. Ridderbos en dr G. M. den Hartogh zijn samen voedsterheeren van „De Strijdende Kerk“. Onder hun oogen zette ds Toornvliet een jubellied in over Oosterbeek. „Het smaldeel“ moest worden gezocht. Wie niet meedankte, was net zoo ongeestelijk als b.v. K. S.

En nu?

Nu heeft eerst Toornvliet zich uit het koor der jubelzangers teruggetrokken. En toen Den Hartogh. En toen dr J. Ridderbos. En toen Toornvliet nog eens. En toen dr H. N. Ridderbos. En in de krant van dr J. Ridderbos schrijft de een tegen den ander, en in die van dr